Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloite koulukuljetuskriteerien joustavuuden lisäämisestä ja oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamisesta lapsiystävällisessä Joensuussa

KV 15.06.2026 § 69

Keskustan valtuustoryhmä jätti 15.6.2026 valtuuston puheenjohtajalle valtuustoaloitteen koulukuljetuskriteerien joustavuuden lisäämisestä ja oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamisesta lapsiystävällisessä Joensuussa.

Päätös:
Lähetettiin kaupunginhallituksen valmisteltavaksi.

KAKOLK 20.10.2026 § 76
1141/00.02.00.03/2026

Kaupunginhallitus päätti kokouksessaan 22.6.2026 § 229 lähettää asian hyvinvointipalveluihin valmisteltavaksi.

Valtuustoaloitteessaan Keskustan valtuustoryhmä esittää joustavuuden lisäämistä ja oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamista koulukuljetuksissa. Lisäksi valtuustoaloitteessa esitetään:

- Joensuun kaupunki käynnistää selvityksen vaihtoehdoista ottaa maksuttoman koulukuljetusrajan tuntumassa asuvat lapset koulukuljetuksen piiriin.
- Mittaustavaksi otetaan rajatapauksissa etäisyys kodin ovelta koulun ovelle digitaalisten tontin rajalta-tontin rajalle mittauksien sijaan.
- Koulukuljetusten periaatteet ja myöntämisperusteet päivitetään mahdollistamaan joustava, inhimillinen ja tapauskohtainen harkinta.

Tässä selvityksessä kuvataan koulukuljetusperusteiden nykytilaa, sekä vastataan valtuustoaloitteen vaatimuksiin.

Nykytila

Kasvatus- ja koulutuslautakunta on perusopetuslain 32 §:n pohjalta päättänyt 1.9.2024 päivitetyssä esi- ja perusopetuksen oppilaskuljetusten perusteet -dokumentissa ne periaatteet, joiden rajoissa oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen Joensuussa myönnetään.

Kuljetuksen ensisijainen peruste on matka kotiosoitteesta (väestörekisteriin merkitty vakituinen asuinpaikka) esi- tai perusopetuspaikkaan. Matkan pituus mitataan lyhintä, jalankulkukelpoista, turvallista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kodin tai asunnon tontin (pihapiirin) rajalta koulun portille.

Perusopetuslain mukaan oppilaalla on oikeus maksuttomaan koulukuljetukseen, jos koulumatka on yli viisi kilometriä. Joensuun kaupunki järjestää maksuttoman kuljetuksen Joensuun kaupungin peruskoulujen esioppilaille ja 1.–2. luokkien oppilaille sekä varhaiskasvatusyksiköiden esioppilaille, kun matkan pituus ylittää 3 km ja luokkien 3.–9. oppilaille, kun koulumatkan pituus ylittää 5 km.

Koulukuljetuksissa käytetään tapauskohtaista harkintaa ja kuljetus voidaan myöntää myös oppilaille, joiden koulumatka on edellä kuvattua lyhyempi:

1. Matkan rasittavuuden ja vaikeuden perusteella, mikäli oppilaalla on jokin perusteltu syy, minkä vuoksi hän ei suoriudu koulumatkasta itsenäisesti. Myöntäminen edellyttää epikriisin tms. toimittamista kuntaan.
2. Koulumatkan vaarallisuus. Vaarallisuutta arvioidaan pääsääntöisesti koululiitu-ohjelmalla.
3. Petovaaraan perustuvat kuljetukset.
4. Maahan muuttaneiden valmistavan opetuksen oppilaiden kuljetukset.

Koulumatkan mittaaminen

Koulumatka mitataan yleensä käyttäen Google maps-sovellusta. Koulumatkan pituutta voidaan myös arvioida Koululiitu- sekä QGIS-ohjelmilla. Koululiitu on karttaohjelma, jolla pääsääntöisesti arvioidaan koulumatkan vaarallisuutta. Koululiitua käyttää 150 kuntaa Suomessa. Ohjelmistolla voi mitata myös matkaa ja ohjelma etsii lyhimmän kävelykulkuisen reitin matkalle. QGIS-ohjelmalla voidaan manuaalisesti mitata koulumatkoja kävelyteitä pitkin, jolloin saadaan tarkasti mitattua koulumatka kodin pihasta koulun portille lyhintä kävelykulkuista reittiä pitkin. Mittaus perustuu koordinaattitietoihin, joten mittaustulosta voidaan pitää erittäin tarkkana. Tarvittaessa koulumatkan pituutta ja/tai vaarallisuutta on käyty arvioimassa myös paikan päällä.

Matka-aika

Perusopetuslain 32 §:n mukaan oppilaan päivittäinen koulumatka odotuksineen saa kestää enintään kaksi ja puoli tuntia ja yli 13-vuotiailla koulumatka saa kestää enintään kolme tuntia. Matka-aikaa laskettaessa sovelletaan Suomen kuntaliiton julkaiseman henkilökuljetusoppaan keskimääräistä kävelyaikaa, joka ottaa huomioon oppilaan iän.

esiopetuksessa olevan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 15 minuuttia,
1-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 14 minuuttia,
2-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 13 minuuttia,
3-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 12,5 minuuttia,
4-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 12 minuuttia,
5-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 11,8 minuuttia,
6-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 11,6 minuuttia,
7-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 11,4 minuuttia,
8-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 11,2 minuuttia ja
9-luokan oppilaan kävelyaika 1 kilometrin matkalla on 11 minuuttia.

Matka aikaa arvioitaessa on käytettävä keskimääräistä matka-aikaa, eikä perusteena voi olla esimerkiksi mahdolliset yksittäiset sääolosuhteista johtuvat poikkeamat.

Vastaukset valtuustoaloitteen esityksiin

Aloitteen esitykset
- Joensuun kaupunki käynnistää selvityksen vaihtoehdoista ottaa maksuttoman koulukuljetusrajan tuntumassa asuvat lapset koulukuljetuksen piiriin.
- Mittaustavaksi otetaan rajatapauksissa etäisyys kodin ovelta koulun ovelle digitaalisten tontin rajalta-tontin rajalle mittauksien sijaan.
- Koulukuljetusten periaatteet ja myöntämisperusteet päivitetään mahdollistamaan joustava, inhimillinen ja tapauskohtainen harkinta.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää esi- ja perusopetuksen oppilaskuljetusten perusteet -asiakirjassa ne koulumatkan pituudet, joilla kuljetus myönnetään. Jotta koulukuljetusrajan tuntumassa asuville lapsille voitaisiin myöntää maksuton koulukuljetus pelkästään koulumatkan pituuden perusteella, olisi lautakunnan vahvistamia kilometrirajoja muutettava kaikkien oppilaiden osalta. Menettely, jossa kuljetus myönnettäisiin vain osalle kuljetusrajan tuntumassa asuvista oppilaista ilman ennalta määriteltyjä ja yhdenmukaisia perusteita, voisi vaarantaa oppilaiden yhdenvertaisen kohtelun.

Joensuun kaupungilla on jo nykyisin mahdollisuus myöntää koulukuljetus myös silloin, kun koulumatka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Nämä tilanteet ratkaistaan tapauskohtaisesti perusopetuslain 32 §:n sekä kaupungin oppilaskuljetusperiaatteiden mukaisesti.

Mittaustapa on määritelty esi- ja perusopetuksen oppilaskuljetusten perusteet -asiakirjassa. Tällä hetkellä koulumatka mitataan lyhintä, jalankulkukelpoista, turvallista ja yleisessä käytössä olevaa tietä pitkin kodin tai asunnon tontin rajalta koulun portille. Mikäli mittaustapaa muutettaisiin siten, että etäisyys mitattaisiin kodin ovelta koulun ovelle nykyisen tontin rajalta koulun portille tapahtuvan mittauksen sijaan, tulisi uusi mittausperiaate määritellä yksiselitteisesti ja kirjata oppilaskuljetusten perusteisiin. Muutoksen vaikutukset ulottuisivat kaikkiin oppilaisiin, eikä sitä olisi mahdollista soveltaa ainoastaan yksittäisiin rajatapauksiin yhdenvertaisen kohtelun vaarantumatta.

Käytännössä ovelta ovelle -mittaustapa edellyttäisi lisäksi tarkkaa määrittelyä siitä, mitä kodin ovella ja koulun ovella tarkoitetaan esimerkiksi kerros-, rivi- ja omakotitalojen sekä useiden sisäänkäyntien koulujen osalta. Mittaustavan muuttaminen lisäisi koulumatkojen määrittämiseen liittyvää hallinnollista työtä ja edellyttäisi mittauskäytäntöjen uudistamista sekä mahdollisesti lisäresursointia. Jokaisen oppilaan kodin ulko-oven ja tontirajan välinen etäisyys olisi määriteltävä erikseen.

Opetuspäällikön ja palvelupäällikön toimivalta perustuu lainsäädäntöön sekä kasvatus- ja koulutuslautakunnan hyväksymiin oppilaskuljetusten perusteisiin sekä sivistys- ja hyvinvointijohtajan delegointeihin. Viranhaltija ei voi poiketa voimassa olevista kuljetusperusteista eikä tehdä päätöksiä niiden vastaisesti.

Yhdenvertaisuus, kohtuullisuus ja lapsen etu ovat viranomaisen päätöksenteossa keskeisiä periaatteita. Ne otetaan huomioon myös koulukuljetuksia koskevassa päätöksenteossa. Perusopetuslain 32 §:n mukaisesti koulukuljetus voidaan myöntää koulumatkan pituuden lisäksi silloin, kun koulumatka oppilaan ikä ja muut olosuhteet huomioon ottaen muodostuu liian vaikeaksi, rasittavaksi tai vaaralliseksi. Näissä tilanteissa lapsen etua arvioidaan tapauskohtaisesti.

Mikäli koulukuljetuksen myöntämistä halutaan laajentaa nykyisestä siten, että myös kilometrirajan läheisyys muodostaa kuljetukseen oikeuttavan perusteen, tulee kyseinen peruste määritellä täsmällisesti ja sisällyttää esi- ja perusopetuksen oppilaskuljetusten perusteet -asiakirjaan. Muutoksen vaikutukset olisi tällöin arvioitava oppilaiden yhdenvertaisuuden, toiminnan järjestämisen sekä taloudellisten vaikutusten näkökulmasta.

Maksuttoman koulukuljetuksen osalta matkan pituutta koskeva raja on vedettävä johonkin, jolloin joku jää aina kilometrirajan ulkopuolelle. Tämän ei voi katsoa asettavan ketään eriarvoiseen asemaan. Jotta kaikkia oppilaita kohdellaan tasapuolisesti,

ratkaisut maksuttomasta koulukuljetuksesta on tehtävä yhdenmukaisin ja tasapuolisin kriteerien.

Mikäli kilometrirajoja halutaan laskea, on se tehtävä kaikkien oppilaiden osalta yhdenvertaisesti. Kilometrirajojen laskulla on merkittäviä taloudellisia vaikutuksia.

Terveyden ja hyvinvoinninlaitos suosittelee, että kouluikäisten lasten ja nuorten tulisi harrastaa liikuntaa vähintään 1–2 tuntia päivässä. Lisäksi perusopetuslaki muuttui 1.8.2026, jonka mukaan esi- ja perusopetuksessa täytyy edistää lasten ja nuorten liikunnallista elämäntapaa lain nojalla. Liikunnallisen elämäntavan edistäminen liittyy myös koulumatka- ja kuljetusratkaisuihin.

Yhteenvetona todetaan, että nykyiset koulukuljetusten kriteerit ovat yhdenvertaiset ja yksiselitteiset. Koulukuljetuspäätöksissä on mahdollisuus käyttää harkintaa. Harkinnan on kuitenkin perustuttava vahvaan näyttöön koulumatkan rasittavuudesta tai vaarallisuudesta. Harkinnan tulee perustua objektiivisesti todennettaviin seikkoihin, ei yksittäisen viranhaltijan subjektiiviseen arvioon. Koulumatka on myös mitattava kaikkien osalta samalla tavalla. Nykyinen mittaustapa tontin rajalta koulun portille on selkeä ja teknisesti toteutettavissa.

Selvityksen yhteydessä on tehty lapsivaikutusten arviointi, joka on liitteenä.

Valmistelija: opetuspäällikkö, koulutus- ja nuorisojohtaja

Sivistys- ja hyvinvointijohtajan päätösehdotus:
Kasvatus- ja koulutuslautakunta päättää

esittää kaupunginhallitukselle, että se antaisi edellä olevan vastauksen Keskustan valtuustoryhmän valtuustoaloitteeseen koulukuljetuskriteerien joustavuuden lisäämisestä ja oppilaiden yhdenvertaisuuden turvaamisesta lapsiystävällisessä Joensuussa.

Päätös:
Keskustelun aikana Jasmin Pyöriäinen ehdotti asian palauttamista uudelleen valmisteltavaksi. Saatteena, että valmistelussa tulee valtuustoaloitteen mukaisesti selvittää vaihtoehdot koulukuljetusrajan tuntumassa asuvien oppilaiden aseman huomioimiseksi siten, että selvityksessä tarkastellaan mahdollisuutta ottaa käyttöön objektiivisiin ja yhdenvertaisiin kriteereihin perustuva koulukuljetusten joustovyöhyke. Selvityksessä tulee arvioida vähintään:
1. kuinka monia oppilaita esimerkiksi 50, 100 ja 200 metrin joustovyöhyke koskisi,
2. joustovyöhykkeen taloudelliset vaikutukset,
3. vaikutukset koulukuljetusten järjestämiseen,
4. vaikutukset oppilaiden yhdenvertaisuuteen ja lapsivaikutukset sekä
5. muiden kuntien mahdolliset vastaavat käytännöt.
Tällainen tarkastelu ei koskisi automaattisesti kaikkia oppilaita, vaan ainoastaan niitä tapauksia, joissa huoltaja hakee kuljetusta ja joissa ennalta määritellyt kriteerit täyttyvät. Nyt esitetty vastaus kuvaa pääasiassa nykyisiä koulukuljetusperiaatteita, mutta ei riittävällä tavalla selvitä valtuustoaloitteessa pyydettyjä vaihtoehtoja.

Milena Varis ja Sari Kainulainen kannattivat Jasmin Pyöriäisen tekemää ehdotusta.

Päätettyään keskustelun puheenjohtaja totesi tehdyn ehdotuksen ja kannatuksen.

Puheenjohtajan esityksestä päätettiin suorittaa asiassa sähköinen äänestys Cloud Meetingissä siten, että ne, jotka kannattavat asian käsittelyn jatkamista äänestävät JAA ja ne, jotka kannattavat Jasmin Pyöriäisen tekemää kannatettua asian palauttamista koskevaa ehdotusta äänestävät EI.

Suoritetussa äänestyksessä annettiin 6 JAA-ääntä (Pasi Huotari, Jarmo Pippola, Anni Torni, Ville-Pekka Timonen, Jarkko Immonen, Eila Heinonen) ja 5 EI- ääntä (Jasmin Pyöriäinen, Karita Kaita, Jarkko Leskinen, Sari Kainulainen, Milena Varis). Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti siten jatkaa asian käsittelyä.

Kasvatus- ja koulutuslautakunta päätti hyväksyä sivistys- ja hyvinvointijohtajan päätösehdotuksen.